INSTITUTE OF INDIGENOUS MEDICINE, UNIVERSITY OF COLOMBO, RAJAGIRIYA

BAMS LEVEL II – SECOND SEMESTER EXAMINATION – JUNE 2018

SANSKRIT- IV

COURSE CODE – MS 2204

Time: 2 1/2 hours

(9.45 a.m – 12.15 p.m)

Index no [ ]

Answer all questions.

Part I - Structured Questions

(1) Read the following passage and answer the questions given bellow. (10 Marks)

"विविधानि हि शास्त्राणि भिषजां प्रचरन्ति लोके; तत्र यन्मन्येत सुमहद्यशस्विधीरपुरुषासेवितमर्थबहुलमाप्तजनपूजितं त्रिविधशिष्यबुद्धिहितमपगतपुनरुक्तदोषमार्षं सुप्रणीतसूत्रभाष्यसंग्रहक्रमं स्वाधारमनवपतितशब्दमकष्टश्बदं..."

(I) What is indicated by 'त्रिविधशिष्य'?..........

(II) What is the नाम–मूल of 'आर्षं'?..........

(III) What is the धातु of 'मन्येत'?..........

(IV) What is the grammatical category of 'आसेवित'?..........

(V) What is the विरुद्धार्थ–पद of 'अग्राम्यम्'?..........

(VI) What is the सन्धि rule applied to combine words in 'स्वाधारमनवपतितमकष्टश्बदं'?

....

(VII) Write two अतीत–कृदन्त–पद which are with उपसर्ग.

....

(VIII) Write two निपात. ....

(IX) What is the धातु of 'अपगत'?..........

(X) What is the मध्यम–पुरुष/एक–वचन form of 'प्रचरन्ति'?..........

02. Read the stanza and answer the question given bellow. (10 Marks)

"यदीरयेद्बहिर्दोषान् पञ्चधा शोधनं च तत् ।

निरूहो वमनं कायशिरोरेकोऽस्रविस्रुतिः ॥"

I. Write the Sanskrit definition of 'शोधन'.

....

....

....

II. What is the धातु of 'शोधन'?..

III. What is the लिङ्ग of 'अस्रविस्रुतिः' ....

IV. What is the Sanskrit word for 'of three kinds'? ....

V. What is the लकार of 'ईरयेत्'? ....

VI. Give पर्याय-पद to 'कायरेकः' and 'शिरोरेकः'. ....

VII. How many words are contained into 'यदीरयेद्बहिर्दोषान्'? What are they?

....

VIII. How many kinds of 'शोधन' are there? What are they?

....

....

IX. Write two निपात. ....

X. According to the Commentary, what is the difference between 'कायरेकः' and शिरोरेकः'?

....

....

03. Answer the questions given bellow according to the quoted passage. (05 Marks)

"<u>शिष्यश्चैनमन्वालभेत</u> । हुत्वा च <u>प्रदक्षिणमग्निमनुपरिक्रामेत्</u> । परिक्रम्य ब्राह्मणान् स्वस्ति वाचयेत्; <u>भिषजश्चाभिपूजयेत्</u> ॥"

I. Separate the underlined words.

....

....

....

II. To whom the word 'एनम्' is referred?

....

III. Write two पूर्वक्रिया. ....

IV What is the लकार that verbs are conjugated in?

....

V. What is the धातु of 'वाचयेत्'? ....

04. Transform the following sentences into निजन्त (प्रयोज्य) forms. (05 Marks)

I. सेवकः रथं नयति । ....

II. सोमपालः जलं पिबति । ....

III. सावित्री गीतं गायति । ....

IV. नाविकाः नौकया नदीं तरन्ति । ....

V. सः फलं खादति । ....

05. Read the stanza and answer the following questions. (05 Marks)

"'शरच्छतं जीव शिशो ! त्वं देवैरभिरक्षितः ।

द्विजैरप्याशिषा पूतो गुरुभिश्चाभिनन्दितः' इति ॥"

I. Separate the all combined words of the stanza.

....

....

....

....

II. Name the लिङ्ग of the each word.

द्विजैः, शिशो, शरत्, आशिषा

....

....

III. What are the विभक्ति of the each word?

शिशो, द्विजैः, गुरुभिः, शतं

....

....

IV. Identify two अव्यय.

....

V. What is the लकार of 'जीव'?

....

06. Read the stanza and answer the following questions. (05 Marks)

"त्वमग्रजा त्वं प्रभवाऽव्यया च लोकस्य धात्री सचराचरस्य ।

त्वमीज्यसे त्वं यजसे महीह मात्रेव नः पाहि कुमारमेनम् ॥"

I. What is the धातु of 'ईज्यसे'? ....

II. What is the पुल्लिङ्ग form of 'अग्रजा' and 'प्रभवा'?

....

III. What is the नाम-मूल of ' लोकस्या '?

....

IV. What is the सन्धि rule applied to combine 'सचराचरस्य' and 'महीह'?

....

V. What is the लकार of 'यजसे'?

....

Part II – Essay Questions.

1. Translate the following passages into English. (20 Marks)

(I) एवंविधमध्ययनार्थिनमुपस्थितमारिराधयिषुमाचार्योऽनुभाषेत–उदगयने शुक्लपक्षे प्रशान्तेऽहनि तिष्यहस्तश्रवणाश्वयुजामन्यतमेन नक्षत्रेण योगमुपगते भगवति शशिनि कल्याणे कल्याणे च करणे मैत्रे मुहूर्ते मुण्डः कृतोपवासः स्नातः काषायवस्त्रसंवीतः सगन्धहस्तः समिधोऽग्निमाज्यमुपलेपनमुदकुम्भान् माल्यदामदीपहिरण्यहेमरजतमणिमुक्ताविद्रुमक्षौमपरिधीन् कुशलाजसर्षपाक्शतांश्च भक्ष्यान् गन्धान्श्च घृष्टानादायोपतिष्ठस्वेति ॥ ९ ॥ (चरकसंहिता–विमनस्थानम्–अष्टमोध्यायः)

(II) चतुर्थे मासि स्नातालङ्कृतस्याहतवाससा संवीतस्य ससिद्धार्थकमधुसर्पिषा रोचनया चान्वालब्धस्य धात्र्या सहान्तर्गृहान्निष्क्रमणं देवतागारप्रवेशनं च। तत्राग्निं प्रज्वलन्तं घृताक्षतैरभ्यर्च्य ब्राह्मणमीश्वरं विष्णुं स्कन्धं मातृश्चान्यानि च कुलदैवतानि गन्धपुष्पधूपमाल्योपहारैर्मक्ष्यैश्च बहुभिर्बहुविधैः संपूज्य ततो ब्राह्मणवाचनं कृत्वा तेषामाषिशो गृहीत्वाऽभिवाद्य च गुरून् पुनः स्वमागारं प्रविशेत्। प्रविष्टं चैनमनेन मन्त्रेणाभ्युक्ष्य भिषग्वर्तेत॥

(काष्यपसंहिता–खिलस्थानम्–द्वादशः)

(III) एकः सन्तर्पणस्तत्र द्वितीयश्चापतर्पणः ॥ १ ॥

बृंहणो लङ्घनश्चेति तत्पर्यायावुदाहृतौ ।

बृंहणं यद्बृहत्वाय लङ्घनं लाघवाय यत् ॥ २ ॥

देहस्य

स०– तत्र–तयोर्द्वयोरुपक्रमयोः, एकः सन्तर्पणरूप उपक्रमो, द्वितीयश्चापतर्पणरूप उपक्रमः। बृंहणो लङ्घनश्च तयोः–सन्तर्पणापतर्पणयोः, पर्यायौ तत्पर्यायावुदाहृतौ। बृंहणं तदुच्यते यद्देहस्य बृहत्वाय भवति। लङ्घनं तदुच्यते यद्देहस्य लाघवाय–लाघवोत्पादनार्थं, भवति।

आ० र०– बृंहणलङ्घणयोर्लक्षणमाह–बृंहणमिति। यद्देहस्य बृहत्वाय–स्थौल्याय, तद्बृंहणम्। यल्लाघवाय–कार्ष्याय, तल्लङ्घनम्।

(अष्टाङ्गहृदयसंहिता–सूत्रस्थानम्–चतुर्दशोऽध्यायः)

2. Write a short essay in Sanskrit on any topic (it must contain more than 15 sentences). (20 Marks)

I. दिनचर्या II. आयुर्वेदः III. भारतम्

IV. श्रीलङ्का V. अस्माकं विश्वविद्यालयः

25.07.2018 ************************